

MILON ČEPELKA

**A jestli
neumřel...**

/a jiné povídky/

Miloň Čepelka

**A JESTLI NEUMŘEL...
a jiné povídky**

Miloň Čepelka

A JESTLI NEUMŘEL...
a jiné povídky

Tato publikace byla vydána díky laskavé podpoře společnosti Informační služby - energetika, a.s.

ise

© Miloň Čepelka, 2013

Editor, Preface © Josef Pepson Snětivý, 2013

Cover & Layout: © Nakladatelství ČAS,
Alena Laňková, 2013

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2013
ISBN 978-80-7475-027-4

MALÝ SLOVNÍ APERITIV

Přiznám se, že vám, čtenářům Miloně Čepelky, už léta závidím, čím vás tento autor zase překvapí. Závist je vlastnost nehezká, a tak ji mírním radostí, že mohu být tím, jenž se – měrou méně než skromnou – podílí na tom, že se Miloňova slova dostanou až k vám. A vlastně ani to překvapení není o nic menší.

Snad se autor nebude zlobit, prozradím-li milé zákoutí jeho kuchyně – mám pocit, jako by pro něj bylo snad ještě těžší předat rukopis svému nakladateli, než onen rukopis vůbec stvořit. Jako by vždy pochyboval, zda je dílo dostatečně sluncem slazené a nocí kořeněné (omlouvám se za výpůjčku sloganu, zde velmi přiléhavého). K mé radosti vždy pochybuje

zbytečně – ale krásně zbytečně. A tak mám tu čest a to potěšení vyprovodit do světa již osmou jeho knihu (a prozaický počín toho času pátý), u jejíhož zrodu jsem mohl být.

Vy, kteří jste četli jeho předloňské Svědectví inspektora Toufara /a jiné povídky/, jste byli možná překvapeni už tehdy – já neméně. Proč, na to si každý odpoví sám, vždyť takové překvapení je pocitem příliš individuálním a intimním, než abych to říkal za vás.

Nebudu psát o tom, do čeho se vzápětí začtete stejně dychtivě, jak jsem to učinil já. Místo toho vám popřeji překvapení nemenší, než jaké zažívají hrdinové nových povídek Miloně Čepelky.

Váš

Josef Pepson Snětivý

SYNCHRONICITA

Jako by ho píchlo!

Znal ten zlověstný zvuk z válečných filmů. Sílící a stále bližší, naléhavější. Letadlo řítící se střemhlav k zemi. Belhal se na svých ochromených nohou s pomocí dvou francouzských holí, bílých s modrými držadly, od autobusové zastávky k domku ve vilové čtvrti, kde kdysi dávno vyrůstal a teď čekal na konec.

Zvedl hlavu k obloze, co se děje.

Ale nedělo se nic. Nebe bylo do blankytna vymetené, jen tu a tam se na něm vznášel lehce nadýchnutý obláček jako z vaty. Zvláštní. Slyšel přece dobře! Nohy má sice skoro pryč, dýchání už taky nic moc, sotva udělá pár kroků, potí se stejně jako kdysi otec (ten si, co ho znal, stěžovával, že kvůli tomu spotřebu-

je víc kapesníků než při pravidelné únorové rýmě), uši má však pořád jako sova. Někdy se mu zdá, že opravdu slyší i trávu růst. Zatímco se rozhlížel, kravál marně řvoucích leteckých motorů se změnil na pouhé vzdálené hučení. Takhle hučivaly angloamerické bombardovací svazy, když v půli čtyřicátých roků minulého století přelétávaly ve vysokých výškách s nákladem zápalných a tříštivých pum nad jeho domovským Hradištěm kamsi k Drážďanům.

Posadil se na lavičku pod několika lípami, které tu kdysi zasadil prý pradědeček z otcovy strany. Na pozemku sice městském a zřejmě bez povolení, ale to se asi tenkrát tak nebralo. Sáhl do kapsy, má-li v ní klíče, a pro jistotu je obalil kapesníkem, aby je nevytrousil, až bude vstávat. I když..., znejistěl: kdyby mu přesto vypadly, přes látku by při dopadu ani necinkly. Ale věděl by, kam se pro ně vrátit, tak co.

Červnové slunce bylo teprve na vzestupu, sedět v jeho paprscích bylo ještě příjemné. Ale ošíval se, protože hučení nepřestáva-

lo. Přenášelo ho znovu a znovu do dálky a do války. Teď se usmál, když v duchu zase spatřil tatínka, jak se souká do dvojích dlouhých podvlékaček, na konci nohavic se šňůrkami. To kdyby do práce znovu přišlo gestapo a po dvou jeho kolezích z kanceláře, které odvedlo před týdnem, kdyby ti okloboukovaní chlapi v kožeňácích schramstli i jeho. Tak to tenkrát otec každé ráno říkal: kdyby ho *schramstli!* Syn dnes, kdy už je o polovinu starší než tenkrát on, tuší, že to asi mělo zlehčit jeho strach. A taky ví – proto ten úsměv – jak to bylo směšné. Dvoje podvlíkačky proti nacistickému koncentráku!

Jak může kdokoli na světě říkat, že nic podobného neexistovalo! Jen z Hradiště tam umřelo deset lidí. Bulníček, to byl soused, a Povondra, dědeček spolužačky, která ve škole vždycky voněla, protože její prarodič měl na náměstí drogérii plnou mýdel a trestí a bůhvíčeho. Trest – a pro něj trest. Trest smrti. Jaký rozdíl způsobí jeden jediný háček!

Umřel za to, že byl ilegálním činovníkem Sokola. A pan Novotář a pan Krejza. A ti dva tátovi kamarádi z kanceláře. Kudláček a Choura. Ostatní jména zapomněl, a to by se sakra nemělo, zapomínat.

Hučení zase zesílilo.

Jednou museli ve škole i s panem učitelem doopravdy do sklepa. Rozhoukaly se poplašné sirény z tovární střechy. A mnohokrát předtím i později cvičně. I když, tak to říkal dědeček ze sousední Suché Lhoty, o nějakém jejich Hradišti neměli piloti spojeneckých letadel ani potuchy. Ačkoli by mohli mít. I v něm byla německá posádka. Na zámku, který kvůli tomu zabrali a bydlel tam jejich velitel. Torrausch se jmenoval. To jméno v sobě měl dodnes jako zahryznuté, protože cítil nenávisť, kterou s jeho vyslovením otec vyplivoval, kdykoli jel uniformovaný uchvatitel přes město v kočáře taženém dvěma nádhernými tmavěhnědými hřebci s klapkami na očích. Leskli se, přímo svítili. A na dla-

žebních kostkách klapali. Jak se jim kopyta smekala, každé klap se prodlužovalo v jakousi zvukovou šmouhu.

„Torrausch! A Pavlíkovi koně,“ cedil otec mezi zuby. Zaklínací věta v bezmocném vzteku. Se sedlákem Pavlíkem hrávali před válkou v Suché Lhotě divadlo. Operetky nějaké. Blbé asi. Ale ve dvačtyřicátém, jejdastrejda, vystupuje mu to v hlavě zničehonic jako z mlhy: seděl tenkrát na sedačce (byla dřevěná, měla kovové zábradlíčko a byla potažena černým kvítkovaným manšestrem) připevněné k trubce tatínkova kola. Vraceli se od babičky domů do Hradiště. Pospíchali, aby tam maminka nenasychala představami, co se jim stalo, že nejedou, protože její velké prádlo už jistě skončilo, a při výjezdu z vesnice, kde stál Pavlíkův statek, hospodář vyhlížel u vrat a volal plným, zvučným hlasem:

„Tak to dostal!“

„Co? Kdo?“ tatínek na to, a na chvíličku přestal šlapat do pedálů.

„Smrtihlav!“ zahalekal za nimi Pavlík. A kvůli tomu pak přišel nejen o koně, ale o všecko, dokonce o hlavu.

Někdo ho slyšel a nelenil. Dobří čeští sousedé. To bylo pro tatínka tenkrát nejmín na čtvery podvlíkačky. Můjtybože! Teď už ani neví, jak mu tu Pavlíkovu radost otec vysvětlil. Možná nijak. A možná lišajem smrtihlavem. Hmyzem.

Ale při povinném pláči ve škole – měli v rozvrhu němčinu už od první třídy – se mu hrčivé jméno Reinhard Heydrich a smrtihlav spojili. V něčem ztratila generace posledních zrozenců Masarykovy republiky nevinnost bezohledně brzy.

Hučení ne a ne přestat.

V trávě bzučel čmelák, zakryl svým zavalitým tělíčkem celou sedmikrásku. Ale hlavou se nesl jiný zvuk. Čmeláci, stoupající od květiny do ucha, byl jasný, reálný, zatímco ten, jenž mu plnil hlavu, zněl silněji a temně. Spíš přelud, co se stával stále častěji skoro hmata-

telnou představou. Nechtěl si ji připouštět zas a znova, dávno se ji snažil vytěsnit ze vzpomínek. Protože mu za to bylo dodnes stydno.

Poprvé ho to napadlo asi v sedmi letech. Tenkrát se zničehonic začala z nebe snášet hejna úzkých, blyštivých staniolových proužků. Vlastně jedno jediné husté hejno, jako kdyby andělům línala křídla. Nebo jako by se z nich svlékali a pro potěchu lidem, znaveným věčným strádáním a nepřestajnou hrůzou z toho, čeho všeho se ještě dočkají, posílali jakési tajemné stříbrné znamení. Ujistění o solidaritě. Vědomí, že jsou s nimi a nemíní je opustit.

Střízlivé vysvětlení ovšem pravilo, že to bylo americké opatření proti německým radarům, aby se jim znemožnilo či aspoň ztížilo zaměřování přelétávajících obřích strojů. A jeho při té nadílce napadlo, jak by muselo být strašné, kdyby místo těch proužků spadlo náhle na Hradiště celé letadlo. Zřícení mnohých, doprovázené ohněm a kouřem, straši-

delným svištěním a následnými výbuchy, viděl v kině v žurnálech. Když si tenkrát představil, že by některé z těch velkých letadel – protože ona, to už pochopil, nebyla tak malá, jak je vídal na obloze – že by spadlo na jejich vilku, dal se do pláče. Vždyť tam přece měl svůj vlastní pokojík a za domem boudu se psem Alíkem a v prvním patře takřečenou třetí babičku, vdovu po řídícím učiteli ze Šlapanic u Brna, co se k nim nastěhovala jako náhrada za pravé prarodiče z matčiny strany, kteří se na sklonku třicátých roků, když byl domek dostavěn, odmítli do něj přemístit, protože v Suché Lhotě byli zvyklí a čert vem město, když můžou dožít na vesnici.

To všechno by vzalo zasvé. Shořelo by to v jednom velikánském výbuchu.

Brečel a brečel a nebyl schopen umlčení, natož vysvětlení, co se mu děje, proč ten srdcervoucí neutišitelný křik. Neprozradil to, ani když se konečně uklidnil. Neřekl nic ani mamince, ani otci, ba ani té třetí babičce. Lépe

řeceno té ano, ale ona byla po opakovaných bolestivých zánětech středního ucha nedoslýchavá, a tak mu nerozuměla. Jen ho spolu s maminkou objímala, každá tenkrát z jedné strany, takže tvarem byli jako skromnější, méněčetná obdoba žňového obilného mandele.

„Budte zdrav, sousede, hřejete se, hřejete?“ vytrhla ho z neutěšených vzpomínek bývalá paní učitelka Bublavá, vedoucí oběma rukama bicykl, protože bez jeho opory by si kvůli ischiasu nedošla do supermarketu ani pro housku.

„Ještě chvíli, než to začne připalovat,“ odpověděl. „Až se budete vracet, už tady nebudu.“

Hučení se opět přiblížilo. Přísahal by, že je to letecký motor. Určitě. Má ten zvuk hluboko pod kůží. Jednak z onoho dětského strachu, z té představy pádu, jednak tenkrát brzy po válce skoro den co den poskakoval na louce, jen kus za jejich domem, okolo sovětského dvojplošníku, který tam přistával a odvážel vítězné Rudé armádě nebo možná bůhvíjakým obskurním překupníkům skvělé lovecké

zbraně a moderní automatické pistole značky DUO ráže 6.35.

Slyšel ten motor (nebo dva, v tom se nevyznal) při přistávání i při startu. Chodil tam okukovat, ale radost mu to nedělalo.

Když později v dospělosti letěl prvně a naposled z Prahy do Brna, stačilo mu to. Pak už nikdy. Nikdy! Člověk se má držet země. To je jeho matka. Ať si kdo chce co chce říká o zpátečnictví nebo o zbabělosti.

Jednou, to už na gymnáziu, zeptal se profesora fyziky, zda je znám případ, že by se někdy někde nějaké letadlo zřítilo do města či do vesnice, zkrátka na lidi. Vždyť není žádné tajemství, že letadla semtam padají. Většinou to je v pralese, na poli nebo v poušti, mezi horami. Jak je možné, že jen tam? Kdyby na město, takový případ by se asi nedal utajit, že?

Profesor krátce mlčel, prohlížel si ho, a pak odpověděl ironickým přáním:

„Nebudte tak krvežíznivý, Vladimíre. Není oč stát, tak to nepřivolávejte.“

Čmelák odlétl. Slunce na obloze stouplo, ale dostalo se tím za lípu, takže seděl ve stínu. Bolely ho nohy, dnes ráno si je nenamazal tím zázrakem, co mu obstarala snacha. Odbelhá se to napravit. Sáhl po holích, ztěžka vstal.

A vtom to přišlo zas. Jako vichřice. Nával toho stále vzrůstajícího kraválu. Vymrštil ruce k hlavě, francouzské hole od něj odpadly jako stožáry startovací věže nejmodernější meziplanetární rakety, a on se rozběhl domů. Rozběhl, ano, bolest nebolest, chromost nechromost. Je tam ona, snacha s dvouletým malým Ludvíčkem a s dvouměsíční Věruškou. Ještě je kojí. Oba. Každého z jednoho prsu. A ty motory řvou a letadlo, to zlořečené letadlo, se blíží!

Rozrazil branku, zakopl o schůdek chodníku, vlámal se do dveří a volal:

„Pryč! Okamžitě pryč! Tady nesmíte zůstat!“ A s pocitem, že mu letoun exploduje přímo v hlavě, v mozku, v ústech, v obou očích, upadl jak široký tak úzký na prahu

kuchyně, kde snacha u sporáku připravovala rýžovou kaši.

„Proboha, tatínku!“ zvolala, ale on už ji neslyšel. Ať to bylo, co to bylo, jeho osudná stíhačka, bombardér, průzkumný nebo nákladní avion, na tom nezáleží, narazil, vybuchl – a bylo ticho. Naprosté, beztvaré ticho.

Avšak večer v televizních novinách – tchána Vladimíra černí havrani odvezli už odpoledne – objevila se zpráva, že v Africe, v Nigérii, spadlo letadlo přímo do jedné z bytových čtvrtí hlavního města Lagosu. Smetlo několik domů a hasiči dlouho zdolávali vzniklé požáry. Oběti na životech samozřejmě jsou, jejich počet se však dosud nepodařilo zjistit přesně.

Až je spočítají, už nám to neřeknou, pomyslela si snacha a pokřížovala se.